

Motion till riksdagen 2012/13:U240

av **Bodil Ceballos m.fl. (MP)**

En bredare säkerhetspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en bredare säkerhetspolitik ska beakta de många olika potentiella direkta hoten med grund i begreppet ”positiv fred”.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerhetspolitiken bör sätta mänsklig säkerhet före territoriell säkerhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se till de bakomliggande orsakerna till konflikter som utgör enorma hot i sig och är jämbördiga med de nya krigen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en bredare säkerhetspolitik måste se bekämpande av fattigdom som en viktig säkerhetspolitisk fråga.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en bredare säkerhetspolitik måste erkänna hoten mot vår miljö som vår tids stora utmaning och fundamentala hot.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en bredare säkerhetspolitik måste inse att för att säkra den internationella freden måste förtryck erkännas både som ett hot i sig och som en grundorsak till andra säkerhetsrelaterade problem.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en bredare säkerhetspolitik måste föra en konsekvent och konstruktiv kamp mot terrorism och organiserad brottslighet där man aldrig försöker skydda demokratin med odemokratiska metoder.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en bredare säkerhetspolitik måste klara it-säkerheten för att säkra människors säkerhet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om migration.

Fel! Okänt namn på

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att en bredare säkerhetspolitik måste förhålla sig till befolkningsökningen och till en ökad livsmedelsproduktion.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att säkerhetspolitiken ska utgå från politiken för global utveckling.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att det för Sverige är viktigt att vara en tydlig röst både i EU och utanför, samt att satsa på, fullt ut använda och vara del i reformeringen av FN.

En bredare säkerhetspolitik – hur når vi dit?

[...]What is needed is a comprehensive system of collective security: one that tackles both new and old threats, and addresses the security concerns of all States - rich and poor, weak and strong. Particularly important is the [...] insistence that today's threats to our security are all interconnected. We can no longer afford to see problems such as terrorism, or civil wars, or extreme poverty, in isolation. Our strategies must be comprehensive. Our institutions must overcome their narrow preoccupations and learn to work across the whole range of issues, in a concerted fashion.

Kofi Annan,

Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change, 2004.

Positiv fred och mänsklig säkerhet

Det är i dag uppenbart att vi inte kan hota oss till säkerhet och att vi inte kan kriga oss till fred. Därför är upprustning inte bara oekonomiskt och en felprioritering utan en direkt kontraproduktiv väg till Miljöpartiets mål om positiv fred byggd på såväl rättvisa som stabilitet.

Inget tyder på att det kommer att vara ”som förr” även om försvarsmakterna runtom i världen har lite svårt att hänga med i dessa nya tankebanor. Inom internationella relationer har dock forskare de senaste 60 åren fått vända upp och ned på allt som de tidigare visste. De gamla föreställningarna hade fungerat på kort sikt i mindre system där alla följde reglerna. Idag måste vi vara beredda på allt.

Vi menar att säkerhet måste ses i ett mycket bredare perspektiv. En bredare säkerhetspolitik beaktar de många olika potentiella direkta hoten med grund i begreppet ”positiv fred”, dvs. att åtgärda själva problemet som utlöser konflikten eller hotet istället för ”negativ fred” som inriktar sig på att sätta stopp (militärt) på konflikten. Vi vill se en säkerhetspolitik som sätter mänsklig säkerhet före territoriell säkerhet.

Framtida krig

Dagens konflikter ser inte ut som de en gång gjorde. Det handlar inte längre om uppställda och uniformerade arméer som efter att officiellt ha förklarat krig inleder en kamp till döden om geopolitisk kontroll under diplomatins och krigets regler. Den sortens konflikter syns alltmer sällan. Större hot mot både stat och människor handlar istället om konflikter där mindre självklara aktörer som gerillarörelser, kriminella nätverk, krigsherrar, oppositionella frihetskämpar och terrorister drabbar samman med antingen stater själva, civilbefolkning eller andra liknande grupper.

Utan uniformer och utan ambitionen att lyda under krigets lagar attackerar främst civila, politiska och infrastrukturmässigt taktiska mål. Attackerna sker i en mindre skala jämfört med en militär strid mellan arméer, men med oförsäglighet och rädsla som verktyg får de större effekt. Målen är inte territoriella utan främst politiska eller ekonomiska.

Medlen är både olika dels i hur man skapar incitament för krig och dels i själva krigsmetoderna. I det förstnämnda har nationalismens roll ersatts av identitetspolitikens, som ofta byggs kring uppfattningar om religion, etnicitet eller lockelsen av pengar. I det senare handlar det istället för överlägsenhet i militär styrka om psykologisk styrka. Gruppvåldtäkter och andra symboliska handlingar används för att skrämja, sprida kaos eller psykologiskt avvärja fienden. Tekniken har också kommit att spela en avgörande roll, både genom möjligheterna till kommunikation i verksamheten och när det gäller att attackera infrastruktur. It-attacker mot system för infrastruktur eller medier för kommunikation har redan visat sig som del av de nya kriget.

Finansieringen kommer inte från skatter, utan i första hand från organiserad brottslighet som ofta är internationell. Varken mål, medel eller finansiering bryr sig om nationsgränser. Konflikterna kan därför sällan betraktas som traditionella inbördeskrig. De sprider sig lätt till närliggande områden och de engagerar aktörer över hela världen både i skapandet och i lösandet av dem. Problemen är globala och kräver ett globalt perspektiv för globala lösningar.

Det är inte bara de nya kriget som hotar stater eller den mänskliga säkerheten. Också de bakomliggande grundorsakerna till konflikterna utgör på egen hand enorma hot i sig och ska ses som jämbördiga med de nya kriget. De bör inkluderas i en bredare och mer samstämmig säkerhetspolitik.

Fattigdom

Fattigdom är en av de strukturella orättvisorna som förstärks av och förstärker förtryck och miljöförstöring. Fattigdomsrelaterade problem som svält, sjukdom och livsvillkor som bryter ned kroppen tar död på ca 18 miljoner människor om året, vilket motsvarar ungefär en tredjedel av världens alla dödsfall. Det är den överlägset största dödsorsaken och den orsakar en mängd andra förödande problem som i sin tur får dödliga konsekvenser. Fattigdomen hör i

Fel! Okänt namn på

stor grad ihop med de orättvisa villkoren i den globala världsekonomin och den ojämlika fördelningen av resurser och tillgångar.

En bredare säkerhetspolitik måste se bekämpande av fattigdom som en viktig säkerhetspolitisk fråga. Varken Sverige eller omvärlden kan lämnas opåverkade eller oberörda av fattigdomens allvarliga konsekvenser.

Miljön och dess resurser – förutsättningar för liv och möjlig källa till framtidens konflikter

Den skadliga inverkan som människan har på miljön är inte bara en förstörelse av det egenvärde som liv i alla former har eller ett mänskligt kulturarv. Framförallt förstör den våra egna förutsättningar för ett gott liv.

Klimatförändringarna är en av flera förödande konsekvenser av ett kortsiktigt och oansvarigt utvinande av resurser. Det får till följd att isarna smälter och höjer vattennivåerna världen över, vilket i sin tur riskerar dränka stora tätbefolkade områden och rubba balansen i havsströmmar. En ny istid kan komma att utbreda sig i norra delarna av Europa.

Torra områden blir torrare och områden med mycket regn får ännu mer. Det leder till erosion av jordmarker och ökenbildning å ena sidan och översvämningar, kaos och sjukdomar å andra sidan. Tillsammans med bortsmälta glaciärer som försvinner som källa för sötvatten gör det att världens matproduktion riskeras och svält kan följa. Som om inte det vore nog orsakar klimatförändringarna att vädret blir allt mer oförutsägbart, rubbar hela ekosystem och utrotar arter. Resursbristen och dessa försämrade livsförutsättningar utgör den ena, biologiska delen av hotet.

Den andra, politiska delen innebär att i takt med att resurserna blir mer knappa och förhållanden tuffare är det större sannolikhet att konflikter kan komma att uppstå mellan länder och grupper om det som finns kvar. Rent vatten och råvaror klarar ingen sig utan. Redan idag ser vi tecknen på att liknande miljö och resursmässiga krig och konflikter blommar upp i Asien. Mekongfloden är en av Asiens största floder och försörjer miljontals människor med dricksvatten och vatten för grödor. Men floden rinner genom sju olika länder, och när vattnet används till aggregering längre upp sinar tillförseln längre ned. Vems är egentligen vattnet?

Kampen om den sista oljan kan på liknande sett också bli våldsam. Under Arktis istäcke ligger stora mängder olja som ännu inte kan utvinna, men marken är omtvistad och många länder gör anspråk på den för att kunna få oljan.

En bredare säkerhetspolitik måste erkänna hoten mot vår miljö som vår tids stora utmaning och fundamentala hot, se klimatförändringarna både som ett hot i sig och en grundorsak till andra stora hot mot säkerheten och i enlighet med detta ges samma legitimitet och prioritet som andra klassiska nationella hot, om inte större. Minskningen av detta hot måste genomlöpa hela samhället och är inte en fråga för Försvarsmakten i första hand, som traditionellt

varit landets säkerhetspolitiska garant. Den tidigare Försvarsberedningen menade också precis som vi att klimatpåverkan är det största hotet.

Förtryck

Förtryck är inte bara brottsligt, moraliskt fel eller ett hot mot den mänskliga säkerheten. Forskningen visar också att förtryck både i form av fysiskt våld och genom strukturella orättvisor och maktlöshet utgör en grogrund för extremism och terrorism, regionala konflikter och oroligheter i allmänhet. Därigenom är det också ur ett traditionellt statligt säkerhetsperspektiv ett hot.

En bredare säkerhetspolitik inser att för att säkra den internationella freden måste förtryck erkännas både som ett hot i sig och en grundorsak till andra säkerhetsrelaterade problem. Det tvingar oss att agera och i alla lägen ta avstånd från och motverka förtryck, varhelst det uppstår.

Terrorism och organiserad brottslighet

Terrorism är organiserat våld som manifesteras för en allmänhet i syfte att sprida rädsla för att uppnå politiska mål som kan vara både religiösa eller ideologiska. Den kan vara en del av så kallade nya krig eller konflikter, men också en startgista till dem. Terrorism är på flera sätt ett hot mot den mänskliga säkerheten, men utöver detta är den framförallt ett hot mot öppenheten i samhället och demokratin. Den kan utövas både av grupper utanför makten och av staten mot det egna folket (så kallad statsterrorism).

Hittills har terrorism bekämpats med militära medel efter en klassisk säkerhetslogik som tillhör de gamla kriget. Detta har medfört måttliga framgångar. Sedan kriget mot terrorismen påbörjades har visserligen tusentals arresteringar av misstänkta terrorister gjorts. Detta har påståtts hindrat en mängd attacker som annars skulle ha skett, men trots detta verkar det om man ska tro underrättelsetjänsterna själva som att hotet bara blivit större och åtgärderna snarare gjort problemen värre genom att ha brustit i förståelsen av dem.

Med stöd av den gamla logiken om att en smal definition av den nationella säkerheten går före alla andra principer, har kampen mot terrorism i många länder skapat ett slags permanent undantagstillstånd där grova brott mot medborgerliga, demokratiska och mänskliga rättigheter tolereras. Det har skapat den paradoxala situationen att metoderna för skydd i stor utsträckning bidragit till precis det som man försökt bekämpa.

Också den många gånger gränsöverskridande organiserade brottsligheten utgör ett hot mot människors säkerhet. Den illegala vapen-, människo- och narkotikahandeln utgör ett uppenbart hot mot säkerheten i många länder.

Terrorism och organiserad brottslighet utgör både direkt och indirekt ett allvarligt hot mot demokratin. En bredare säkerhetspolitik måste föra en kon-

Fel! Okänt namn på

sekvent och konstruktiv kamp mot terrorism och organiserad brottslighet där man aldrig försöker skydda demokratin med odemokratiska metoder.

Cyberhot

Cyberattacker är den nya tidens vapen och används av många stater. Det är den nya tidens krigföring. Hotet är alltså inte i första hand att ett militärt anfall sker av en främmande makt, utan att främmande makt troligtvis i första hand kommer att rikta in sig på vitala delar av vårt högteknologiska samhälle. En cyberattack mot Sverige skulle kunna slå ut vitala delar i vårt samhälle som banker, sjukhus, elnätet eller militära delar. Cyberhotet är alltså både militärt och civilt. Flera länder har utsatts för cyberattacker de senaste åren. Högteknologiska samhällen är mycket sårbara för eventuella cyberattacker.

Sverige har under många år varit en ledande it-nation. För att klara morgondagens hot måste vi också bli betydligt bättre på it-säkerhet, eftersom ett modernt samhälle som Sverige också blir mycket sårbart när det utsätts för påfrestningar, som exempelvis kraftiga skyfall eller stränga vintrar. En bredare säkerhetspolitik måste för att säkra människors säkerhet också klara it-säkerheten.

Migration

Människor har alltid migrerat i någon utsträckning, av en mängd olika orsaker. Framtidens stora utmaning är dock hur områden och länder ska klara av att ta emot den stora mängd migranter och flyktingar som på grund av olösta problem och globala utmaningar som nämnts ovan inte kan stanna i sina länder. Migration är inte bara en följd av människors vilja att bosätta sig i ett annat land för studier eller arbete. Det är till största delen en följd av krig och konflikter, förstörda livsvillkor, brist på resurser, förtryck och fattigdom.

En bredare säkerhetspolitik måste se att migrationen påverkas av förhållandena i världens länder och att vårt eget beteende ofta är det som förstör livsförutsättningarna för människor i andra länder. Säkerhetspolitiken måste beakta att om några av världens länder kollapsar totalt kommer det att leda till stora migrationsströmmar och att dessa måste hanteras på ett solidariskt, human och rättssäkert sätt.

Vem som får bo var bygger på stater och dess medborgare. I en globaliserad värld ställer det till många problem. Inte minst i tider av konflikter, naturkatastrofer etcetera då solidaritet stater och människor emellan borde vara grunden för våra internationella relationer. Det enklaste sättet att komma ur den strikta nationalstatslogiken där den egna nationens säkerhet och bevarande av hälsa alltid går före andra staters och människors, är att tänka långsiktigt. I slutänden är vi alla direkt beroende av varandra, och det bästa sättet att skydda sig själv och andra är att samarbeta med varandra.

Befolkningsökning

Till ovan nämnda utmaningar adderas den exponentiellt växande befolkningen. I början av 1800-talet var vi en miljard människor på jorden. År 1960 var vi tre och idag är vi strax under sju. Enligt FN:s medelscenario beräknas vi bli omkring nio miljarder till sekelskiftet. Större delen av befolkningsökningen kommer att ske i fattiga områden.

En bredare säkerhetspolitik måste förhålla sig till befolkningsökningen och dess medföljande behov av ökad livsmedelsproduktion i ett läge där bristen på vatten i många fall är skriande. I Sveriges politik för global utveckling (PGU) stadgas att förhållningssättet i PGU:n ska genomsyra alla verksamheter. Med en säkerhetspolitik som utgår från PGU skulle miljarder kunna flyttas från den traditionella militärstrategiska synen på säkerhetspolitik till ett mer konkret och handfast arbete ute i världen för att förebygga konflikter, minska fattigdomen, främja demokrati och mänskliga rättigheter. Det bästa sättet att bekämpa en okontrollerat stor befolkningsökning är att satsa på utbildning för kvinnor.

Alla ovan uppräknade områden är utmaningar för den mänskliga säkerheten och utgör stora problem för alla stater nu och i framtiden. De måste lösas med global hållbar utveckling i alla tre dimensioner, dvs. global hållbar ekonomisk, ekologisk och social utveckling. Detta kan bara ske genom internationellt samarbete och genom de internationella organen.

Sveriges utrikespolitiska röst är diffus. EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik hindrar oss inte från att vara konstruktiva och snabba i att deklarerera den svenska hållningen i utrikespolitiska frågor. Det finns ingen motsättning mellan detta och att instämma i den europeiska rösten. Genom att tala öppnare påverkar vi dels den, dels världssamfundets diskussion.

Vi menar att för Sverige är det viktigt att vara en tydlig röst både i EU och utanför, att satsa på, fullt ut använda och vara del i reformeringen av FN.

Framtidens utmaning

I framtiden måste vi vara beredda på allt. Inget säger att vi redan upptäckt vad allt detta är. Diskussionen bör därför hållas levande. Den tidigare Försvarsberedningen har lagts ned. En ny kommer att uppstå. Vi menade att den borde ha återuppstått i ny skepnad. Istället för försvarsberedning ville vi se en parlamentariskt tillsatt säkerhetsberedning. Att kalla en beredning som ägnar sig åt säkerhetspolitik för försvarsberedning leder tankarna fel. Vi ser dock hellre en ny försvarsberedning än ingen alls.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 oktober 2012

Bodil Ceballos (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Annika Lillemets (MP)

Lise Nordin (MP)

Valter Mutti (MP)

Stina Bergström (MP)

Lotta Hedström (MP)

Maria Ferm (MP)